

Т.В.Заболотна, М.К.Лобода

ДРУГА МІЖНАРОДНА ЛІТНЯ ШКОЛА МОЛОДИХ ІСТОРИКІВ УКРАЇНИ Й РОСІЇ

2-16 серпня 2004 р. на базі Кам'янець-Подільського державного університету діяла II літня школа молодих істориків України та Російської Федерації. Організували науковий захід Інститут історії України НАНУ на чолі з академіком В.Смолієм та Інститут всесвітньої історії РАН, очолюваний академіком О.Чубар'яном, а гостинно прийняв його у своїх стінах Кам'янець-Подільський державний університет (ректор - професор О.Завальнюк). Літня школа присвячувалась актуальній темі - "Україна, Росія й Захід. 1991 - 1999 рр.", яка досить активно дискутується в наукових колах та серед громадськості обох країн.

Серед учасників школи були молоді науковці, викладачі, аспіранти, студенти багатьох вузів та наукових установ Росії та України: Інституту історії України НАН України, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Рівненського державного гуманітарного університету, Московського державного університету ім. М.В.Ломоносова, Державного університету гуманітарних наук при РАН, Інституту історії й археології Уральського відділення РАН (Скатеринбург), Пермського університету, Пермського філіалу з вивчення політичних інститутів і процесів Інституту філософії й права Уральського відділення РАН, Липецького державного педагогічного університету, Уральського державного університету ім. О.М.Горького.

Відкривали та координували роботу наукового заходу канд. іст. наук, заступник директора Інституту всесвітньої історії РАН *В.Іщенко*, д-р іст. наук, професор, заст. директора Інституту історії України НАН України *С.Кульчицький*, канд. іст. наук, професор, проректор із наукової роботи Кам'янець-Подільського державного університету *А.Філінюк*.

Із лекціями виступили провідні науковці та викладачі. Д-р іст. наук, професор, заст. директора Інституту історії України НАНУ *С.Кульчицький* у своїх доповідях ("Розпад імперій у ХХ ст.", "Радянський Союз: механізм розпаду", "Україна між Америкою та Росією") зосередився на передумовах розпаду світових імперій, специфіці дезінтеграції Російської імперії й відмінності цього процесу від розпаду СРСР, передумовах повалення комуністичного ладу. Доповідач виклав основні напрями й проблеми стосунків України з Російською Федерацією та США.

Д-р іст. наук, професор, завідувач відділу новітньої історії та політики Інституту історії України НАНУ *Г.Касьянов* у лекціях "Україна між Росією й Заходом", "Націоналізація історії" зауважив, що Україну, Російську Федерацію, ЄС та США поєднує взаємозв'язок внутрішніх і зовнішніх впливів. У стосунках між Росією та Заходом Україна виступає "третьім зайвим". Лектор звернув увагу на те, що в сучасній політології сформувалася низка міфів щодо взаємодії цих держав, а також розкрив різні вектори зовнішньої політики України, основні результати пошуку власного місця в сучасній геополітичній системі координат.

Проблемам пошуку російським суспільством основ ідентичності, глобалізації, взаємовідносинам Росії й СНД (прогнози на майбутнє, варіанти розвитку СНД, зовнішня політика Російської Федерації) присвячено лекції д-ра іст. наук, професора, завідувача кафедри теорії та історії міжнародних відносин Уральського державного університету ім. О.М.Горького *В.Михайленка*.

Д-р іст. наук, професор, завідувач відділу всесвітньої історії та міжнародних відносин Інституту історії України НАНУ *С.Віднянський* під час лекцій "Україна в постмодерній системі міжнародних відносин", "Українсько-російські відносини в контексті європейської інтеграції й становлення нової системи міжнародних відносин. 90-ті рр. ХХ ст." та "Інтереси Росії й України на пострадянському просторі: геополітичний аналіз" проаналізував місце й роль України на міжнародній арені в умовах глобалізації, перешкоди на шляху інтеграції Української держави в Європейський Союз, виокремив декілька етапів у розвитку українсько-російських відносин та проблемні питання стратегічного партнерства.

Досить цікавими та змістовними були лекції д-ра іст. наук, професора Національного університету "Києво-Могилянська академія" *Ю.Павленка* ("Сучасні підходи до розуміння цивілізаційного розвитку людства й проблеми глобалізації"), д-ра іст. наук, професора, пров. наук. співр. Інституту всесвітньої історії РАН *О.Філітова* ("Український фактор радянської зовнішньої політики", "Закінчення холодної війни й розпад Радянського Союзу"), канд. іст. наук, ст. наук. співр. Інституту історії України НАНУ *В.Головка* ("Інтеграційні фобії української зовнішньої політики"), д-ра іст. наук, професора кафедри всесвітньої історії Кам'янець-Подільського державного університету *В.Газіна* ("США, ЄС, Росія та Україна в системі становлення нового світового порядку"), д-ра іст. наук, професора, завідувача кафедри всесвітньої історії цього ж університету *В.Степанкова* ("Переяслав 1654 р. в історії України: міф та реальність"), д-ра іст. наук, професора, ст. наук. співроб. Інституту російської історії РАН *С.Яковенка* ("Церква в Україні ХХ ст. в умовах державної самостійності").

Окремі слухачі літньої школи, зокрема канд. іст. наук, доцент Пермського університету *А.Борисов* та канд. філос. наук, ст. наук. співроб. Пермського філіалу з вивчення політичних інститутів і процесів Інституту філософії й права Уральського відділення РАН *Ю.Василенко*, одночасно виступили і як лектори.

Обговорювалися лекції у жвавій, доброзичливій атмосфері. Отримана інформація дала змогу глибше пізнати та зрозуміти перспективи інтеграції України в міжнародне співтовариство. Цікавими були погляди на цю проблему російських істориків та сприйняття ними політики багатовекторності, яку з самого початку становлення незалежної України намагалися проводити українські дипломати на міжнародній арені.

Слухачі школи брали активну участь у дискусіях, ділилися враженнями. Особливо слід відзначити влучні запитання й виступи викладача Рівненського державного гуманітарного університету *Таміли Герасимчук*, яка завершує написання кандидатської дисертації в Інституті історії України НАНУ.

Життя учасників II міжнародної літньої школи молодих істориків України й Росії було цікавим і насиченим. Робочий день поділявся на дві частини: перша присвячувалася лекціям та дискусіям, а друга - екскурсіям.

Завдяки господарям - адміністрації та професорсько-викладацькому складу Кам'янець-Подільського державного університету - учасники наукового форуму мали змогу побачити чудові краєвиди Поділля та Буковини. Для слухачів і лекторів було проведено оглядову екскурсію по університету, якому нещодавно виповнилося 85 років, у стінах якого діє музей закладу, етнологічна лабораторія, де зібрано цікаві експонати даного регіону України. Присутні побували на кафедрах і лабораторіях історичного факультету, ознайомилися з їхньою діяльністю, науковими виданнями.

У рамках культурної програми було організовано екскурсії. У Чернівцях, зокрема, особливо вразила пам'ятка архітектури - резиденція митрополитів, у приміщенні якої знаходиться Чернівецький національний університет. А в Кам'янці-Подільському, місті, яке називають "квіткою на камені", слухачі школи ознайомилися з експонатами музеїв, картинної галереї, а також із перлиною Національного історико-архітектурного заповідника "Кам'янець" - фортецею. Незабутні враження подарувало відвідання Хотинської фортеці, Кривчанської кристалічної печери, подорож по Дністру в межах Національного парку "Подільські Товтри", заїзд у Бакоту, яка вразила мальовничими краєвидами.

Учасники школи з користю провели час, познайомилися з колегами з інших міст. Захід не лише залишив у пам'яті слухачів приємні спогади, але й став важливим фактором у налагодженні міжнародних наукових контактів.

Організаційні питання взяла на себе українська сторона, зокрема Кам'янець-Подільський державний університет. Для роботи школи було створено якнайкращі побутові умови та, найголовніше, забезпечено високий науковий рівень. Усі учасники залишилися задоволені й відзначили особливу атмосферу, створену в стінах навчального закладу, який має високий науковий потенціал. Висловлюємо щирі подяки ректорові Кам'янець-Подільського державного університету, професорові О.Завальнюку, який прийняв слухачів та викладачів II міжнародної літньої школи й забезпечив належну організацію її діяльності.